

Tóth Tibor

Szemben mindazzal, ami a társadalom haladását szolgálja?

Ez a délután jóval több volt, mint az egyetértők véleménycseréje társadalmunk jelenének és hosszú távú jövőjének valószínűleg legmeghatározóbb kérdésében. A tanulás, hosszú életekre felkészítő, a népek jólétét alapozó, az egész életre felkészítő tanulás, népszerű nevén a hármast L, a *Life Long Learning* kiváló hazai elméleti és gyakorlati szakembereit hallgattuk meg, akik a saját tudásuk és a nemzetközi irányok fényében érveltek e közös problémakörben.

A probléma nem egyszerű és nem oldható meg ötletszerű ráolvasásokkal. Egymásnak feszül a társadalmi haladást mozgató elengedhetetlen elit, ezen belül is az alkotó tehetség gondozása és a társadalmat a vállain hordozó, többséget alkotó tömegnek a felemelése, a kettő egyensúlyozása. Ősi kérdésünk ezekben is a gyakorlat és az elmélet szerepe, kapcsolata és szétválása. Gondolkodásunk ősatyjai, a görög filozófusok is ezekről vitáztak.

A gyakorlat és az elmélet problémája jelentkezik a napi, a mai, a ma belátható szükségletek oktatási követelményeiben és abban, hogy a jövő társadalmát nagyrészt olyan élet- és munkakörülményekre kell előkészíteni, amelyek ma még beláthatatlanok, csírájukban is alig léteznek, hiszen a három-ötévenként változó technológiák és azok következményein túl a meghosszabbodott cselekvő élet ötven-hatvan évére kell iskoláznunk.

A társadalom ezen sokféleségén, a tudás és a szerep variációin túl, szembe kell néznünk a mai társadalom egyelőre széttartó helyzetváltozataival, az esélyegyenlőség kegyetlenül nehéz kezelésével.

Az előadások nagy érdeme volt, hogy nemcsak felsorolást adtak mindezekre, hanem egy-egy saját kutatásból és tapasztalatból leszűrt aspektust olyan mélységet mutatva vizsgáltak, ahogy az egész megközelítését a felelős előkészítőknél és döntéshozóknak kezelni köteleességük lenne.

A fájdalmas az az érzés volt, hogy mindezen bonyolult és jövőt meghatározó kérdéseket a mai döntéshozók a jövővel szembefordulva nézik és rá akarnak erőltetni a mai társadalomra olyan képleteket, amelyek már sok évtizeddel ezelőtt is csődöt mondtak és előkészítették az ország katasztrófáját.

A magam példáján igyekeztem bemutatni, hogy a régi, a második világháború előtti középiskolai és egyetemi oktatásból milyen keveset tudtam magammal hozni későbbi évtizedeimbe, és mi volt az a kevés, de jelentős, ami mégis lehetővé tette hosszú, cselekvő lételemet. Mi volt mindabból készen és elérhető, ami ma napi létünket jellemzi, anyagokban, távközlési technikákban, gyógyszerekben, orvosi műszerekben, közlekedésben.

Amikor a történelem hosszú menete párhuzamosan haladt a képzési idők növekedésével, hiszen az elsajátítandó ismeretek ennél is sokkal gyorsabban nőttek, a világban páratlan módon rövidítik a kötelező iskolai életet.

Amikor naponta érezzük a technikai viszonyok alig követhető gyors változását és annak átalakító hatását az életvitel, a tudományok korábban ezektől elszigetelt, legtávolabbi területeire, az oktatást le kívánják szűkíteni a ma és a tegnap ismereteinek bemagolására.

A teljes élet során folytatandó tanulásra való szellemi, pszichikai és készségbeli felkészítés helyett bezárják a fiatal agyakat a kritikus nyitottság és változásra képesítő alapmagatartások és alapigények elől.

Amikor a társadalom szétágazásának veszélyét érzi a világ minden felelős szervezete, a hazai szétválást igyekeznek továbbplántálni az elérhető oktatás elzárásával a többség számára. Erre a többségre pedig igyekeznek részben avitt eszmerendszerekből szőtt, kötelező egyenruhát húzni, hogy alámerülő világuk engedelmes csatlósaiként statisztáljanak.

A kérdés a véleménycserék során egyre keményebben tört fel. Mit tehetünk, látva mind ezt? A konklúzió kettős volt: valamennyiünk feladata, hogy egyenként is megvilágítva magyarázzuk az elérhetőknak mindazt, amit itt és máshol mi megértünk.

Minél többen lesznek ilyenek, annál nagyobb lesz a hatás, a való szükségletek nyomása.

A másik következtetés még tovább megy: az elkerülhetetlen váltás felkészült programokat kell, hogy találjon. A felmerült és itt is felsorolt nagy problémák sokfajta és sok módon mérlegelt, változatosan alkalmazott, de gyakorolható válaszokat várnak. El kell kerülnünk, hogy a bonyolultság világát improvizálásokkal igyekezzenek megközelíteni.

Mindez nagyon sok, felelősségteljes és szakmailag erős munkát követel, már ma!